

Stavovi studenata o primjeni animalističkih motiva u suvremenom kurikulumu likovne i glazbene kulture

Marija Brajčić*

mbrajcic@ffst.hr

<https://orcid.org/0000-0002-2440-7724>

Dubravka Kušćević**

kuscevic@ffst.hr

<https://orcid.org/0000-0002-4572-9933>

Snježana Dobrota***

dobrota@ffst.hr

<https://orcid.org/0000-0001-7130-0199>

<https://doi.org/10.31192/np.21.3.9>

UDK: [37.091.3:72/78]:59

303.425-377.8-057.875(497.5)

Izvorni znanstveni rad / Original scientific paper

Primljeno: 8. ožujka 2023.

Prihvaćeno: 21. travnja 2023.

Problematikom korištenja animalističkih motiva u nastavi likovne i glazbene kulture bavio se relativno malen broj autora. Stoga se u radu ispituju stavovi studenata o primjeni animalistike u nastavi glazbene i likovne kulture, stavovi o dobrobiti korištenja animalističkih motiva u nastavi likovne i glazbene kulture za sveukupan razvoj učenika te razlike u stavovima studenata o primjeni animalistike u nastavi likovne i glazbene kulture s obzirom na vrstu završene srednje škole, godinu studija i posjedovanje kućnog ljubimca. Istraživanje je provedeno putem online ankete u listopadu 2022. godine na uzorku od 221 sudionika, studenata od prve do pete godine Učiteljskog studija u Splitu, Osijeku, Puli, Rijeci i Zadru. Za potrebe istraživanja autorice su konstruirale poseban upitnik. Rezultati potvrđuju da studenti imaju pozitivne stavove prema korištenju animalističkih motiva u nastavi likovne i glazbene kulture te pozitivne stavove o dobrobiti korištenja animalističkih motiva u nastavi likovne i glazbene kulture za sveukupan razvoj učenika. Nije utvrđen značajan interakcijski učinak završene srednje škole i godine studija na stavove studenata prema korištenju animalističkih motiva u nastavi likovne kulture. Što se tiče nastave

* Izv. prof. dr. sc. Marija Brajčić, Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet, Poljička cesta 35, HR-21000 Split.

** Doc. dr. sc. Dubravka Kušćević, Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet, Poljička cesta 35, HR-21000 Split.

*** Prof. dr. sc. Snježana Dobrota, Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet, Poljička cesta 35, HR-21000 Split.

glazbene kulture, ni ovdje nije utvrđena razlika u stavovima studenata prema korištenju animalističkih motiva s obzirom na vrstu završene srednje škole, ali postoji razlika u stavovima studenata s obzirom na godinu studija, pri čemu stariji studenti imaju pozitivnije stavove prema korištenju animalističkih motiva u nastavi glazbene kulture. Konačno, nije uočena razlika između stavova studenata prema korištenju animalističkih motiva u nastavi likovne i glazbene kulture s obzirom na posjedovanje kućnog ljubimca, ali postoji razlika u navedenim stavovima s obzirom na procjenu dobrobiti korištenja takvih motiva za sveukupan razvoj učenika.

Ključne riječi: *animalistika, glazbena kultura, kurikulum, likovna kultura, studenti.*

Uvod

Umjetnici, znanstvenici i filozofi oduvijek su bili zainteresirani za proučavanje životinja iz različitih aspekata svojih domena. Motivi životinja najraniji su motivi koje su ljudi prikazivali još od prapovijesti. Kroz povijest umjetnosti prikaz životinje uglavnom ima simbolički značaj, a različita simbolika prikaza ovisi o sociokulturnom i povijesnom društvenom kontekstu. Ne postoji civilizacija koja životinjama nije pripisivala različita simboličko značenje, prodirući u nesvjesno, nagonsko i neistraženo. U mnogim civilizacijama životinje su simboli različitih materijalnih i duhovnih principa te se upravo zbog toga pojavljuje bezgranično obilje životinjskog simbolizma u religijama i umjetnostima svih vremena i povijesnih razdoblja.¹

U svome životu čovjek je nužno usmjeren prema prirodi, vezan je uz okoliš u kojemu živi, a da bi ljudski život bio kvalitetan važan je odnos čovjeka prema prirodi koja mu je darovana. U zajedništvu s prirodom čovjek može ostvariti svoju cjelovitost, vodeći brigu o prirodi uvažavajući njene zakone te skrbeći o ostalim živim bićima koja su mu podređena. Čovjek i životinja nužno su povezani, čovjek životinje jede, tetoši, uzgaja i istrjebljuje, čime ostvaruje povezanost sa životinjama na različite načine. Nesavjestan i neodgovoran odnos čovjeka prema okolišu, biljkama i životinjama ima za posljedicu suočavanje s brojnim devastacijama prirode koje prijete čovjekovu opstanku na zemlji.

S obzirom na to da u kontaktu između čovjeka i životinja postoji niz dobrobiti za čovjeka važno je već u ranoj školskoj dobi osvijestiti učenicima važnost kontakta između prirode i čovjeka da bi učenici ostvarili uspješnu interakciju s prirodom poštujući život u svim njegovim oblicima. U senzibiliziranju djece prema životinjama značajnu ulogu imaju roditelji, ali i odgojno-obrazovne

¹ Usp. Jean CHEVALIER, Alain GHEERBRANT, Životinja, u: Branimir DONAT (ur.), *Rječnik simbola*, Zagreb, Nakladni zavod Matice Hrvatske, 1983, 825-826.

ustanove mogu podići razinu svijesti u ovom području razvijajući kod djece osjećaj poštovanja empatije i odgovornosti prema životinjama. Razvijanje osjećaja poštovanja prema prirodi, njenim biljnim i životinjskim vrstama može se u međupredmetnim temama iz kurikuluma ostvariti kroz mnoge nastavne predmete, a nastava likovne i glazbene kulture kroz svoje motive i sadržaje svakako može osvijestiti učenicima važnost ove problematike za opstojnost čovjeka za zemlji.

1. Odnos čovjeka i životinja u povijesnom kontekstu

Ljudi su oduvijek živjeli u interakciji sa životinjama koje su imale različite aspekte, od primarne potrebe za hranom do idoliziranja životinja u nekim povijesnim razdobljima i kulturama.

Potreba čovjeka da na zidu špilje prikaže životinju povezuje se s njegovom iskonskom potrebom i magijskim vjerovanjem da će, ako je naslika, biti uspješan u lovu, što je za paleolitskog čovjeka bilo od životne važnosti. U doba neolita se razvio animizam (*anima* – duša), vjerovanje da svako živo biće ima dušu, pa su prikazi životinja dobili i spiritualno značenje. Prikaze životinja nalazimo na ostacima slikane keramike, uklesane u kamen, a u metalnom dobu i na metalnim predmetima. Najpoznatiji prikaz životinje iz tog razdoblja u našim krajevima je poznata vučedolska jarebica.² Životinje su imale važnost i u proricanju budućnosti kod poganskih naroda pa su tako vidjelice promatrale iznutrice životinja te kretanje riba i ptica da bi otkrile znakove budućnosti. Vrlo često životinja u umjetničkom radu ima prekriveno značenje, simboličko u svojoj naravi. U Rječniku simbola stoji opis njihove konstantne prisutnosti u ljudskoj svijesti:

»Životinje koje se često pojavljuju u snovima i u umjetnosti djelomična su čovjekova poistovjećenja: one su njegovi aspekti, slike njegove složene naravi, zrcala njegovih dubokih poriva i njegovih ukroćenih ili divljih nagona. Svaka odgovara jednom dijelu nas, bilo da je on već uključen ili ga tek valja uključiti u usklađeno jedinstvo osobnosti.«³

Postoji šest osnovnih pristupa prema životinji, a to su: ekonomski, simbolički, umjetnički, osjećajni, znanstveni i etički.⁴ Ovi pristupi se u praksi miješaju i kombiniraju, gotovo nikad se međusobno ne isključuju te se rijetko javljaju kao jedan poseban pristup.

² Arheolog Aleksandar Durman dokazao je da je zapravo riječ o prikazu jarebice, a ne golubice, kako su je do tada nazivali.

³ Usp. Chevalier, Gheerbrant, *Rječnik simbola...*826.

⁴ Usp. Nikola VISKOVIĆ, *Kulturna animalistika*, u: Nenad CAMBI, Nikola VISKOVIĆ, *Zbornik radova sa znanstvenog skupa održanog 29. rujna 1997.*, Split, Književni krug, 1998, 10-15.

Ekonomski pristup jedan je od najstarijih čovjekovih interesa za životinju i uključuje naše materijalne potrebe kao sirovine za hranu, odjeću, rad i prijevoz, proizvodnju, liječenje pa čak i rekreaciju.

Simbolički pristup star je gotovo koliko i ekonomski. Tu su životinje svedene na simbole nekih važnih kolektivnih misli, ponajviše magije i religije, ali i morala i politike.

Osjećajni ili sentimentalni pristup životinjama postojao je i u povijesti, ali je karakterističan upravo za naše stoljeće i poznat je kao zapadnjačka pet-kultura »kućnih ljubimaca«. U pozitivnom smislu, on se odnosi samo na neke vrste životinja, krug je vrlo sužen i odnosi se najčešće na pse, mačke, konje, ribice ili hrčke.⁵ Bez simbola koje su koristile brojne civilizacije, ljudi bi danas bili bespomoćni i osakaćeni sa svojom dragocjenom baštinom.⁶

Kršćanstvo kao prevladavajuća religija ima niz simbola animalističkog karaktera koja kontinuiraju kroz niz povijesnih razdoblja. Najstarijim kršćanskim simbolom se smatra riba.

»Pet slova od kojih je sastavljena grčka riječ *ikhthýs* »riba« tvore monogram od početnih slova grčkih riječi: *Iésoús Kristós Theoú Hyiós Sóeér*, što znači Isus Krist, Sin Božji, Spasitelj.«⁷

Uz ribu, golubica ima vrlo snažnu simboliku u kršćanskoj ikonografiji. U ranim kršćanskim prikazima golubica je simbol čistoće i mira.⁸ Najčešće u kršćanskoj umjetnosti golubica se prikazuje kao simbol Duha Svetoga.

»Kao simbol Duha Svetoga, golubica se javlja u prikazivanju Trojstva, krštenja Isusova i navještenja Marijina. Sedam golubica predstavlja sedam Božjih duhova ili sedmerostruki milosni dar Duha Svetoga.«⁹

Od četiri evanđelista trojicu simboliziraju životinje. Evanđelist Ivan najmlađi od dvanaestorice Kristovih apostola obilježen je simbolom orla, znakom uzvišena nadahnuća i knjiga.¹⁰ Orao je postao simbol Ivanova evanđelja jer se Ivan poput orla vinuo uvis u promatranju božanske naravi Isusa Krista.¹¹ Lav je simbol Markova evanđelja koje opisuje Kristovo uskrsnuće u kojem je proglašeno Kristovo kraljevsko dostojanstvo.¹² Krilati vol simbol je evanđelista Luke koji u svome evanđelju naglašava Kristovo svećenstvo, a vol je simbol žrtvovanja (Krist kao istinski žrtveni prinos).¹³

⁵ Usp. *isto*, 15.

⁶ Usp. Penelope J. E. DAVIES i dr., *Jansonova povijest umjetnosti*, Zagreb, Stanek, 2013, 235.

⁷ Riba, u: Anđelko BADURINA (ur.), *Leksikon ikonografije, liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva*, Zagreb, Sveučilišna naklada Liber – Kršćanska sadašnjost, 1985, 509.

⁸ Usp. golubica, *isto*, 241-242.

⁹ Usp. *isto*.

¹⁰ Usp. Ivan Evanđelist, *isto*, 279.

¹¹ Usp. orao, *isto*, 441.

¹² Usp. Lav, *isto*, 374.

¹³ Usp. Luka Evanđelist, *isto*, 387.

Od razdoblja renesanse prikazi životinja su sve više realistični i prikazuju se u prirodnom okruženju te se gubi njihovo simboličko značenje. U suvremenoj umjetnosti motiv životinje i dalje je prisutan u stvaralaštvu različitih umjetnika, ali na drugačiji način. Umjetnik Damien Hirst u svojim radovima često koristi uginule životinje koje su smještene u formalinsku otopinu unutar velike staklene konstrukcije.¹⁴ Najpoznatiji umjetnikov rad nosi naziv *Fizička nemogućnost smrti u umu nekog živog* u kojem se bavi temom smrti, ljudskim shvaćanjem ili neshvaćanjem te pojave.¹⁵ Suvremena interdisciplinarna umjetnica Nina Katchadourian u svom se radu također bavi životinjama te je ostvarila seriju radova pod nazivom *Zbunjujuće životinje*. Nina Katchadourian u video instalaciji (*Bjeganac*, 2007.) prikazuje orangutana kako se vješa po uličnim kablovima umjesto drveća. Video instalacija (*Zoo*, 2007.) također stvara neobičan okoliš u kojem su životinje izmijenjene ili stavljene u neobične prostore.¹⁶ Time umjetnica želi osvijestiti položaj životinja u suvremenom svijetu.

Promatrajući s povijesnog aspekta, animalistička tema je rasprostranjena u svim razdobljima povijesti umjetnosti i koriste je mnogi umjetnici. Broj djela na temu prikaza životinja je golem i ostavio je velik i neizbrisiv trag u likovnoj umjetnosti. To je jedan od najstarijih motiva koji je aktualan i u suvremenoj umjetnosti u suvremenim interpretacijama.

Ljudska je glazba oduvijek bila povezana s animalističkim zvukovima, posebno s pjevom ptica.¹⁷ U brojnim kulturama postojala je čvrsta veza između ljudske glazbe i animalističkih zvukova, a takve veze temeljile su se na pretpostavci da ljudi uče od životinja te da ljudi i životinje mogu komunicirati pomoću glazbe.

Jedan od načina povezivanja glazbenika s pjevanjem ptica je jednostavna imitacija. Upravo su takve imitativne pjesme i instrumentalna djela postojali u brojnim kulturama, a služili su da bi ljudi mogli komunicirati sa životinjama. Poznat je primjer ljudi u Mongoliji koji komuniciraju sa životinjama pjevanjem, zviždanjem i sviranjem različitih instrumenata, snažno vjerujući u potrebu održavanja dobrih odnosa s duhovima životinja.¹⁸ Poznat je i primjer armen-skih stočara, koji pjevaju pjesme slične ptičjem pjevu da bi okupili svoje stado. Dakle, možemo zaključiti da se pjevanjem takvih pjesama ljudi povezuju sa životinjama na magičnoj, ritualnoj ili spiritualnoj razini, a ne putem izvanjskih glazbenih atributa pjesme. U brojnim kulturama postoje pjesme kojima ljudi

¹⁴ Usp. Stela LECHPAMMER, *Morbidno i zastrašujuće djelo slavnog umjetnika- udruge se digle na noge* (24.09.2019), <https://www.vecernji.hr/kultura/morbidno-i-zastrasujuce-djelo-slavnog-umjetnika-udruge-se-digle-na-noge-1347149> (18.02.2023).

¹⁵ Usp. *isto*.

¹⁶ Usp. Nina KATCHADOURIAN, *Confusing animals*, <http://www.ninakatchadourian.com/confusinganimals/index.php> (12.02.2023).

¹⁷ Usp. Emily DOOLITTLE, *Crickets in the Concert Hall. A History of Animals in Western Music*, *Transcultural Music Review*, 12 (2008) 1-18.

¹⁸ Usp. Carole PEGG, *Mongolian Music, Dance, & Oral Narrative. Performing Diverse Identities*, Seattle – London, University of Washington Press, 2001.

komuniciraju sa životinjama i koje nisu imitativne već koriste zvukove za koje se procjenjuje da mogu biti životinjama ugodne, poput Orfejeve lire u grčkoj mitologiji.¹⁹

U kontekstu zapadne umjetničke tradicije, povezivanje s animalističkim zvukovima nije toliko izraženo. Za razliku od pretkršćanskih poganskih kultura i religija, koje su bile tijesno isprepletene s prirodom, s pojavom kršćanstva nastaje sve veće odjeljivanje ljudske od životinjske glazbe. Takvo odvajanje intenzivira se i pojavom notacije.

Najstarije notirane zapadne umjetničke skladbe o životinjama datiraju iz 12. i 13. stoljeća te uključuju imitacije životinjskih pjesama. Do kraja 14. stoljeća životinjske imitacije sve se češće nalaze u glazbenim partiturama, a renesansni skladatelji često inkorporiraju različite verzije životinjskih pjesama u svoje glazbene teksture. Takve imitacije su obično bile vrlo stilizirane, pa se npr. uzimala silazna mala ili velika terca koja je imitirala glasanje kukavice. Ponekad su se životinjske imitacije koristile za postizanje humorističnih efekata u glazbi i to posebno u instrumentalnoj glazbi.

U razdoblju klasike animalni zvukovi su se koristili rijetko, osim u nekoliko skladbi W. A. Mozarta (*Animal Joke*, K. 522) i J. Haydna (*Der Wachtelschlag*). U razdoblju od 19. do 20. stoljeća animalni zvukovi u djelima klasičnih skladatelja ponovno dobivaju na važnosti, prije svega kod L. van Beethovena (2. stavak 6. simfonije, *Pastoralna*). Korištenje animalističkih motiva u razdoblju kasnog romantizma ponovno dobiva na važnosti, posebno kod skladatelja C. Saint-Saënsa i njegove suite *Karneval životinja*. Pjev ptica koriste u svojim skladbama i skladatelji 20. stoljeća, poput O. Respighia i O. Messiaena.

2. Animalizam u nastavi likovne i glazbene kulture u nižim razredima osnovne škole

Umjetničko obrazovanje čini integralni dio ljudskog života te je od iznimne važnosti za cjelovit razvoj svakog djeteta.

Glazbenim obrazovanjem djeca se estetski odgajaju te razvijaju glazbene sposobnosti u najširem smislu te riječi. Osim toga, rezultati istraživanja pokazuju da bavljenje glazbom poboljšava, osim glazbenih, i brojne kognitivne i psihosocijalne sposobnosti. Uočava se poboljšanje verbalne memorije kod djece u dobi od 6 do 15 godina koja su se bavila instrumentalnim muziciranjem u razdoblju od jedne do pet godina.²⁰ Nadalje, uočava se da glazbena poduka

¹⁹ Usp. Doolittle, *Crickets in the Concert Hall...*,10.

²⁰ Usp. Eugenia COSTA-GIOMI, Effects of three years of piano instruction on children's academic achievement, school performance and self-esteem, *Psychology of Music*, 32 (2004) 2, 139-152, <https://doi.org/10.1177/0305735604041491>; Yim-Chi HO, Mei-Chun CHEUNG, Agnes S. CHAN, Music training improves verbal but not visual memory: Crosssectional and

značajno povećava opću inteligenciju kod djece u dobi od 6 godina,²¹ dok drugi navode povoljan utjecaj glazbene poduke na ojačavanje samopouzdanja djeteta.²² Postoje i istraživanja koja potvrđuju pozitivan učinak glazbene poduke na numeričke sposobnosti,²³ vizualnu memoriju²⁴ i specijalne sposobnosti.²⁵

Likovnim obrazovanjem odgajamo učenike kao produktivno-stvaralačka bića koja su sposobna ostvariti nove materijalne, kulturne i duhovne vrijednosti. »Likovno izražavanje temelji se na kvantitativnim (učenje, rad, vrjednovanje) i kvalitativnim čimbenicima (igra, stvaralaštvo) stvaralačkog procesa.«²⁶ To likovnu nastavu čini uvijek suvremenom i kreativnom te važnom u odgoju i obrazovanju djece i mladih. Polazišna točka za umjetničko izražavanje je vizualni svijet koji okružuje učenika, odnosno važno je kod djece i mladih pokrenuti osjetilno opažanje te mentalne slike i iskustva učenika u umjetničkoj aktivnosti čime učenici uče rješavati probleme i razvijaju istraživačko učenje.²⁷ Likovnim odgojem i obrazovanjem učenici razvijaju svoju vizualnu percepciju i spoznajne sposobnosti.²⁸

Odnos ljudi i životinja vidljiv je i postojan kroz povijest, stoga je nužno ovu simbiozu osvijestiti u odgojno-obrazovnom procesu jer sama priroda odnosa životinje i čovjeka kroz povijest ukazuje da se taj odnos nije temeljio samo na koristi već da je imao i socijalnu i emocionalnu komponentu. Posebnu povezanost u tom odnosu imaju životinje i djeca.²⁹

»Osim što odnosi s kućnim ljubimcima za djecu imaju veliku subjektivnu važnost i predstavljaju samostalan i specifičan društveni odnos, odnos djece različite dobi s kućnim ljubimcem potiče kognitivni i socio-emocionalni razvoj

longitudinal explorations in children, *Neuropsychology*, 17 (2003) 3, 439-450, <https://doi.org/10.1037/0894-4105.17.3.439>.

²¹ Usp. Glenn E. SCHELLENBERG, Music lessons enhance IQ, *Psychological Science*, 15 (2004) 8, 511-514, <https://doi.org/10.1111/j.0956-7976.2004.00711.x>.

²² Usp. Costa-Giomi, *Effects of three years of piano instruction...*, 198-212.

²³ Usp. Martin F. GARDINER i dr., Learning improved by arts training, *Nature*, 381 (1996) 284, <https://doi.org/10.1038/381284a0>.

²⁴ Usp. Terry D. BILHARTZ, Rick A. BRUHN, Judith E. OLSON, The effect of early music training of child cognitive development, *Journal of Applied Developmental Psychology*, 20 (2000) 4, 615-636.

²⁵ Usp. Frances H. RAUSHER, Mozart and the mind. Factual and fictional effects of musical enrichment, u: J. ARONSON (ur.), *Improving academic achievement. Impact of psychological factors on education*, San Diego, Academic Press, 2002.

²⁶ Usp. Matjaž DUH, Tomaž ZUPANČIČ, Suvremeno likovno stvaralaštvo kao sadržaj likovnog projekta u vrtiću, u: Hicela IVON (ur), *Djeca i mladež u svijetu umjetnosti*, Split, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, Centar za interdisciplinarnu studije Studia Mediterranea, Hrvatski književno pedagoški zbor – ogranak Split, 2009, 51-77.

²⁷ Usp. Vera TURKOVIĆ, Umjetničko obrazovanje u tranziciji. Likovno obrazovanje u europskom obrazovnom sustavu, *Metodika*, 10 (2009) 18, 8-38, <https://hrcak.srce.hr/40814>.

²⁸ Usp. Marija BRAJČIĆ, Dubravka KUŠČEVIĆ, *Dijete i likovna umjetnost-doživljaj likovnog djela*, Split, Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet, 2016.

²⁹ Usp. Mia LAKATOŠ, Lucija VEJMEKKA, Značaj životinja za djecu: implikacije za pomagačke profesije, *Ljetopis socijalnog rada*, 25 (2018) 1, 101-130; <https://doi.org/10.3935/ljsr.v25i1.197> (09.02.2023).

djeteta te pospješuje psihološku i socijalnu dobrobit, pri čemu je odlučujući faktor privrženost djeteta kućnom ljubimcu.«³⁰

Kućne životinje potpomažu učenje i razvoj kod djece, a svrha odgoja za razvijanje poštovanja prema prirodi jest njegovanje divljenja i radoznalosti od ranoga djetinjstva prema okolini u kojoj dijete živi i razvija se.³¹ Kontakt s prirodom ima važnu ulogu u razvoju dobrobiti djece, a kontakt s divljim ili pripitomljenim životinjama važan je za razvoj dječjeg suosjećanja. Djeca vole životinje zbog samih životinja i ne zbog koristi, a na životinje treba gledati kao na partnere u procesu učenja, ne kao na objekte.³² Pozitivno međudjelovanje djece i prirode može voditi k razvoju mnogih dobrobiti za dijete, a posebno može utjecati na razvoj etike za okoliš u ranoj dobi.³³ Nadalje, terapija uz pomoć životinja u fokusu je istraživača koji se bave osobama s invaliditetom, ali i djecom s posebnim potrebama, i ima pozitivne učinke na njihov razvoj.³⁴ Možemo zaključiti da je dobro životinju u dijete dovesti u međusobni suodnos da bi od najranijeg djetinjstva učenici ostvarili poštovanje prema prirodi i suodnos s ostalim živim stvorenjima. U metodici nastave glazbene i likovne kulture potrebno je osvijestiti studentima potrebu uvođenja animalističkih motiva u glazbenu i likovnu nastavu da bi učenici bili odgajani u bliskom kontaktu s prirodnim okolišem i da bi svoj interes mogli usmjeriti prema živoj prirodi.

Što se tiče primjene animalističkih motiva u nastavi glazbene kulture u osnovnoj školi, posebno tijekom primarnog obrazovanja, ona je relativno česta, posebno u području pjevanja i slušanja glazbe.

U *Kurikulumu za nastavni predmet Glazbene kulture za osnovne škole i Glazbene umjetnosti za gimnazije u Republici Hrvatskoj* (2019),³⁵ u prijedlogu pjesama za prva tri razreda osnovne škole, nalazi se velik broj autorskih i tradicijskih pjesama s animalističkim motivima. Tako se u popisu autorskih pjesama nalazi pjesma *Magarac i kukavica* (A. Grétry), *Zekini jadi* (A. Kabiljo), *Zeko i potočić* (B. Mihaljević), *Pčela* (J. Kaplan), *Zeko pleše* (J. Kaplan), *Vučja želja* (M. Matanović), *Bumbari i pčele* (nepoznati autor), *Psić Tobi* (S. Dragoje), *Izgubljeno pile* (V. Tomerlin) i *Žabe* (V. Tomerlin).

³⁰ Usp. isto, 109.

³¹ Usp. Patty BORN, Regarding Animals. A Perspective on the Importance of Animals in Early Childhood Environmental Education, *International Journal of Early Childhood Environmental Education*, 5 (2018) 2, 46-57.

³² Usp. isto.

³³ Usp. Randy WHITW, Young Children's Relationship with Nature. Its Importance to Children's Development & the Earth's Future, White Hutchinson Leisure & Learning Group, (2004) <https://www.whitehutchinson.com/children/articles/childreennature.shtml> (18.02.2023).

³⁴ Usp. Mia LAKATOŠ, Lucija VEJMEKLA, Podrška i pomoć obiteljima djece s teškoćama u razvoju: iskustva s terapijskim psima, *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 53 (2017) 1, 22-34; <https://doi.org/10.31299/hrri.53.1.3>.

³⁵ Kurikulum za nastavni predmet Glazbene kulture za osnovne škole i Glazbene umjetnosti za gimnazije u Republici Hrvatskoj (2019), Zagreb, Ministarstvo znanosti i obrazovanja. https://skolazivot.hr/wp-content/uploads/2020/06/GKGU_kurikulum.pdf (19.04.2023).

Animalistički motivi prisutni su i u tradicijskim pjesama, kao što su *Ćuk sedi, Djeca i maca, Ftiček veli, Iš, iš, iš, ja sam mali miš, Jedna vrana gakala, Kukavica, Miš mi je polje popasel, Pjevaj mi, pjevaj, sokole, Pjevala je ptica kos, Pliva patka preko Save, Pliva riba te Raca plava po Dravi*.

I skladbe za slušanje s animalističkim naslovima često se susreću u nastavi glazbe u primarnom obrazovanju. Neki od takvih skladbi su: I. L. Kalinski: *Cvrčak pred mikrofonom*, L. van Beethoven: *Ptičja tuga*, P. I. Čajkovski: *Labuđe jezero*, N. Rimski Korsakov: *Bumbarov let*, C. Saint-Saëns: *Karneval životinja* i sl.

Pjevanjem pjesama o životinjama i slušanjem skladbi s animalističkim motivima učenici, osim razvoja glazbenih sposobnosti, formiraju pozitivne stavove prema okolini u kojoj žive, razvijaju toleranciju, empatiju, ljubav prema životinjama, upoznaju životinjskih svijet te razvijaju spoznaje o povezanosti ljudi i prirode. Navedeni sadržaji omogućuju ostvarivanje brojnih korelacija, u prvom redu s nastavom *Prirode i društva*, ali i povezivanje glazbenih sadržaja s međupredmetnim temama.

U *Kurikulumu za nastavni predmet Likovne kulture za osnovne škole i Likovne umjetnosti za gimnazije u Republici Hrvatskoj* (2019),³⁶ ne postoje prijedlozi koji obvezuju učitelje/učiteljice na korištenje animalističkih motiva tijekom izvođenja likovne nastave, odnosno motivi za likovno izražavanje prepušteni su izboru i znanju učiteljice/učitelja. Međutim, u sadržajima nastavnih predmeta *Hrvatski jezik* i *Priroda i društvo* postoje mnogi sadržaji koji omogućavaju povezivanje sadržaja s animalnim motivima. Primjerice u nastavi hrvatskog jezika učenicima Ezopove basne mogu biti dobar poticaj za likovno izražavanje djece. Školska lektira od prvog do četvrtog razreda, kao *Vuk i sedam i sedam kozlića, Zlatna guska, Ježeva kućica, Životinjska abeceda, Tri medvjeda i gitara, Maca Papučarica, Miševi i mačke naglavačke, Bijeli jelen, Bambi* mogu biti odličan poticaj za likovno izražavanje učenika. Isto tako, primjerice, u nastavi prirode i društva učenici učeći o životinjama mogu crtati, slikati i modelirati različite domaće životinje (mačke, pse, koze, magarce, krave) i svoje kućne ljubimce te se kroz navedene aktivnosti učenicima može objasniti važnost odgovornoga odnosa čovjeka prema sebi i prirodi (životinjama).

Kroz zadane teme: *Priroda i oblik, Priroda i čovjek, Svijet oko mene* u kurikulumu likovne kulture te kroz povezivanje likovnih sadržaja s međupredmetnim temama (primjerice osobni i socijalni razvoj – svojim ponašanjem ne ugrožava sebe ni druge, vodi brigu o sebi i drugima) te održivi razvoj (prepoznaje važnost očuvanje okoliša za opću dobrobit, prema živome svijetu u prirodi odnosi se s poštovanjem) učenici kroz vizualno i likovno izražavanje, osim usvajanja likovnog jezika i razvoja likovne pismenosti mogu istraživati motive unutar kojih će

³⁶ Kurikulum za nastavni predmet Likovne kulture za osnovne škole i Likovne umjetnosti za gimnazije u Republici Hrvatskoj (2019), Zagreb, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_162.html (19.04.2023).

shvatiti važnost suživota čovjeka i životinja. Time kroz likovnu igru i slobodno likovno stvaralaštvo formiraju pozitivne stavove prema prirodi i živim bićima u svojoj okolini.

3. Cilj, problem i hipoteze istraživanja

Cilj istraživanja je ispitati stavove studenata o primjeni animalistike u nastavi glazbene i likovne kulture, dobrobit korištenja animalističkih motiva u nastavi likovne i glazbene kulture za sveukupni razvoj učenika te razlike u stavovima studenata o primjeni animalistike u nastavi likovne i glazbene kulture s obzirom na vrstu završene srednje škole, godinu studija i posjedovanje kućnog ljubimca.

U skladu s ciljem, postavljeni su sljedeći problemi istraživanja:

- a) Ispitati stavove studenata prema korištenju animalističkih motiva u nastavi likovne i glazbene kulture te stavove o dobrobitima korištenja animalističkih motiva u nastavi likovne i glazbene kulture za sveukupan razvoj učenika.
- b) Ispitati razlike u stavovima studenata prema korištenju animalističkih motiva u nastavi likovne kulture s obzirom na vrstu završene srednje škole i godinu studija.
- c) Ispitati razlike u stavovima studenata prema korištenju animalističkih motiva u nastavi glazbene kulture s obzirom na vrstu završene srednje škole i godinu studija.
- d) Ispitati razlike u stavovima prema korištenju animalističkih motiva u nastavi likovne i glazbene kulture te stavove o dobrobitima korištenja animalističkih motiva u nastavi likovne i glazbene kulture za sveukupni razvoj učenika s obzirom na posjedovanje kućnog ljubimca.

Na temelju postavljenih istraživačkih problema, oblikovane su sljedeće hipoteze:

H1 Studenti imaju pozitivne stavove prema korištenju animalističkih motiva u nastavi likovne i glazbene kulture te smatraju da postoje dobrobiti korištenja animalističkih motiva u nastavi likovne i glazbene kulture za sveukupan razvoj učenika.

H2 Studenti koji su završili gimnaziju, u odnosu na studente koji su završili strukovnu školu, i studenti viših godina studija, u odnosu na studente nižih godina studija, imaju pozitivnije stavove prema korištenju animalističkih motiva u nastavi likovne kulture.

H3 Studenti koji su završili gimnaziju, u odnosu na studente koji su završili strukovnu školu, i studenti viših godina studija, u odnosu na studente nižih go-

dina studija, imaju pozitivnije stavove prema korištenju animalističkih motiva u nastavi glazbene kulture.

H4 Studenti koji imaju ili su imali kućnog ljubimca, u odnosu na studente koji nemaju ili nisu imali kućnog ljubimca, imaju pozitivnije stavove prema korištenju animalističkih motiva u nastavi likovne i glazbene kulture te pozitivnije stavove o dobrobitima korištenja animalističkih motiva u nastavi likovne i glazbene kulture za sveukupan razvoj učenika.

3.1. Metoda i sudionici

Ispitivanje je provedeno putem online ankete, u listopadu 2022. godine, na uzorku od 221 sudionika, studenata od prve do pete godine Učiteljskog studija u Splitu, Osijeku, Puli, Rijeci i Zadru. Studenti prve, druge i treće godine čine jednu skupinu (N = 121), a studenti četvrte i pete godine drugu skupinu (N = 100).

3.2. Instrument i postupak ispitivanja

Za potrebe istraživanja konstruiran je upitnik. U prvom dijelu, *Upitniku općih podataka*, prikupljeni su sociodemografski podatci o sudionicima (spol, grad u kojemu se nalazi fakultet, godina studija, završena srednja škola, posjedovanje kućnog ljubimca). Drugi dio, *Upitnik o primjeni animalistike u nastavi likovne kulture*, ima devet tvrdnji koje ispituju različite aspekte primjene animalistike u nastavi likovne kulture. Uz svaku tvrdnju priložena je skala procjene Likertova tipa od 1 do 5 (1 = uopće se ne slažem; 5 = u potpunosti se slažem). Psihometrijske značajke skale su: Cronbach $\alpha = 0,65$; M (sd) = 35,34 (3,77); raspon = 24-45; prosječna r među česticama = 0,18; asimetričnost = -0,32; spljoštenost = -0,09. Treći dio, *Upitnik o primjeni animalistike u nastavi glazbene kulture*, također ima devet tvrdnji kojima se ispituju različiti aspekti primjene animalistike u nastavi glazbene kulture. Uz svaku tvrdnju priložena je skala procjene Likertova tipa od 1 do 5 (1 = uopće se ne slažem; 5 = u potpunosti se slažem). Psihometrijske značajke skale su: Cronbach $\alpha = 0,88$; M (sd) = 40,19 (4,73); raspon = 27-45; prosječna r među česticama = 0,45; asimetričnost = -0,79; spljoštenost = -0,30. Četvrti dio, *Upitnik o procjeni dobrobiti korištenja animalistike u nastavi likovne i glazbene kulture za sveukupan razvoj učenika*, ima pet tvrdnji, a zadaća sudionika je bila da na skali Likertova tipa od 1 do 5 (1 = uopće se ne slažem; 5 = u potpunosti se slažem) procijene koliko se slažu sa svakom od navedenih tvrdnji. Psihometrijske značajke skale su: Cronbach $\alpha = 0,85$; M (sd) = 22,27 (3,04); raspon = 10-25; prosječna r među česticama = 0,54; asimetričnost = -1,15; spljoštenost = 0,87.

4. Rezultati i rasprava

Da bi se ispitali stavovi studenata prema korištenju animalističkih motiva u nastavi likovne i glazbene kulture te njihovi stavovi o dobrobiti korištenja animalističkih motiva u nastavi likovne i glazbene kulture za sveukupan razvoj učenika, izračunane su aritmetičke sredine i standardne devijacije. Rezultati pokazuju da studenti imaju pozitivne stavove prema korištenju animalističkih motiva u nastavi likovne kulture ($M = 3,93$; $sd = 0,42$) i u nastavi glazbene kulture ($M = 4,46$; $sd = 0,53$). Nadalje, studenti imaju pozitivne stavove i o dobrobiti korištenja animalističkih motiva u nastavi likovne i glazbene kulture za sveukupan razvoj učenika ($M = 4,45$; $sd = 0,61$).

Iako nema puno istraživanja koja se bave ispitivanjem stavova učenika i studenata prema korištenju animalističkih motiva, velik je broj istraživanja koja su usmjerena prema ispitivanju stavova učenika i studenata prema nastavi likovne i glazbene kulture.³⁷ Tako su ispitivani stavovi učenika četvrtih i osmih razreda osnovne škole u Hrvatskoj prema nastavnom predmetu Likovna kultura.³⁸ Rezultati istraživanja potvrđuju da učenici navode potrebu povećanja satnice likovne kulture. Nadalje, uočeno je i to da velik broj učenika nikada nije posjetio muzej ili izložbu. Mlađi učenici, u odnosu na starije, imaju pozitivnije stavove prema nastavi likovne kulture te pozitivnije vrjednuju različite aspekte navedenoga predmeta. Nisu uočene spolne razlike u stavovima prema likovnoj kulturi. Konačno, većina sudionika smatra da je likovna kultura važan i koristan predmet, a pohađanje nastave likovne kulture čini ih sretnima i opuštenima.

Ispitivani su i stavovi učenika srednjih škola u Turskoj prema nastavi likovne kulture.³⁹ Rezultati ukazuju na postojanje značajnih razlika u navedenim stavovima s obzirom na spol, korištenje računala te članove obitelji koji se bave likovnom umjetnošću. S druge strane, nije uočena značajna razlika u stavovima s obzirom na dob, obrazovanje roditelja i korištenje interneta u nastavi likovne kulture.

Istraživali su se i stavovi učenika osnovnih škola (treći, četvrti, sedmi i osmi razred) i gimnazija (treći i četvrti razred) u Hrvatskoj prema nastavi predmeta Glazbene kulture i Glazbene umjetnosti s obzirom na spol, dob, obiteljsko okruženje, dodatnu glazbenu poduku, preferiranje klasične glazbe te prefe-

³⁷ Usp. Armağan GÜNEŞ, The Examining Secondary School Students' Attitudes Towards Visual Arts Course, *Journal of Computer and Education Research*, 3 (2015) 5, 166-182, <https://doi.org/10.18009/jcer.41417>; Lidija NIKOLIĆ, Stavovi studenata učiteljskog studija o glazbenom obrazovanju: Mogu li se mijenjati tijekom nastave glazbe?, *Metodički ogledi: časopis za filozofiju odgoja*, 25 (2019) 2, 111-136, <https://doi.org/10.21464/mo.25.2.6>; Victoria PAVLOU, Maria KAMBURI, Pupils' Attitudes towards Art Teaching in Primary School. An Evaluation Tool, *Studies in Educational Evaluation*, 33 (2007) 3-4, 282-301, <https://doi.org/10.1016/j.stueduc.2007.07.005>.

³⁸ Usp. Dubravka KUŠĆEVIĆ, Marija BRAJČIĆ, Marija JURISIĆ, Student experiences and attitudes towards the schoolsubject Visual Arts, *Economic Research*, 35 (2002) 1, 4643-4657, <https://doi.org/10.1080/1331677X.2021.2016461>.

³⁹ Usp. Günes, *The Examining Secondary School Students...*, 12.

rencije nekih aktivnosti nastave glazbe.⁴⁰ Rezultatima ovoga istraživanja potvrđeno je da gimnazijalci, u odnosu na učenike osnovne škole, provode više vremena dnevno slušajući glazbu te da učenici koji preferiraju klasičnu glazbu i učenici čiji roditelji slušaju klasičnu glazbu imaju pozitivnije stavove prema navedenim predmetima. Mlađi učenici, u odnosu na starije, imaju pozitivnije stavove prema nastavi glazbe. Slušanje je aktivnost nastave glazbe koju učenici najviše preferiraju, dok najmanje pozitivne stavove imaju prema glazbenom stvaralaštvu. Nije potvrđena povezanost dodatne glazbene poduke i spola na stavove prema nastavi glazbe.

Ispitivani su i stavove učenika u dobi od 16 do 18 godina u Irskoj prema nastavi glazbe.⁴¹ Korištenjem kvalitativne metodologije, odnosno skupljanjem podataka putem intervjua i *fokus* grupa, došli su do rezultata da su stavovi učenika oblikovani pomoću sljedećih faktora: urođen interes prema glazbi, razina glazbenih sposobnosti te percipirana korist od predmeta za nastavak školovanja i profesionalnu karijeru. Nadalje, glazbeni kurikulum i stilovi podučavanja učitelja glazbe značajno utječu na stavove učenika.

Da bi se utvrdilo razlikuju li se stavovi studenata prema korištenju animalističkih motiva u nastavi likovne kulture, s obzirom na vrstu završene srednje škole i godinu studija, provedena je dvosmjerna analiza varijance. Rezultati pokazuju da nema razlike u stavovima studenata prema korištenju animalističkih motiva u nastavi likovne kulture s obzirom na vrstu završene srednje škole, ni s obzirom na godinu studija. Nije utvrđen ni značajan interakcijski učinak završene srednje škole i godine studija na stavove studenata prema korištenju animalističkih motiva u nastavi likovne kulture (tablica 1), čime je odbačena postavljena hipoteza.

Da bi se ispitalo razlikuju li se stavovi studenata prema korištenju animalističkih motiva u nastavi glazbene kulture, s obzirom na vrstu završene srednje škole i godinu studija, ponovno je provedena dvosmjerna analiza varijance. Nije utvrđena razlika u stavovima studenata prema korištenju animalističkih motiva u nastavi glazbene kulture s obzirom na vrstu završene srednje škole, ali postoji razlika u stavovima studenata s obzirom na godinu studija, pri čemu stariji studenti (četvrta i peta godina studija), u odnosu na mlađe studente (prva, druga i treća godina), imaju pozitivnije stavove prema korištenju animalističkih motiva u nastavi glazbene kulture (tablica 2, slika 1). Nije utvrđen značajan interakcijski učinak završene srednje škole i godine studija na stavove studenata prema korištenju animalističkih motiva u nastavi glazbene kulture. Time je djelomično potvrđena postavljena hipoteza.

⁴⁰ Usp. Snježana DOBROTA, Ružica CONAR, Stavovi učenika prema nastavi Glazbene kulture i Glazbene umjetnosti, *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 64 (2018) 1, 131-139, <https://doi.org/10.32903/zs.64.1.10>.

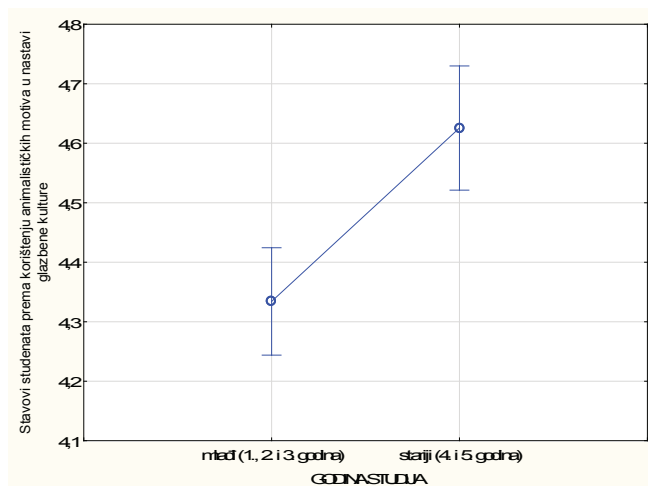
⁴¹ Usp. Carrie McARTHUR, Joanne O'FLAHERTY, Jean DOWNEY, Choosing to study music. Student attitudes towards the subject of music in second-level education in the Republic of Ireland, *British Journal of Music Education*, 36 (2019) 2, 139-153, <https://doi.org/10.1017/S0265051719000093>.

Tablica 1. Razlike u stavovima studenata prema korištenju animalističkih motiva u nastavi likovne kulture s obzirom na vrstu završene srednje škole i godinu studija

Stavovi studenata prema korištenju animalističkih motiva u nastavi likovne kulture		M	N	F	df	p
Srednja škola	strukovna	3,87	121	0,06	1,217	0,06
	gimnazija	3,98	100			
Godina studija	mlađi	3,89	121	1,77	1,217	0,18
	stariji	3,97	100			
Interakcija srednja škola* godina studija	mlađi, strukovna škola	3,83	66	0,07	1,217	0,80
	mlađi, gimnazija	3,95	55			
	stariji, strukovna škola	3,92	34			
	stariji, gimnazija	4,01	66			

Tablica 2. Razlike u stavovima studenata prema korištenju animalističkih motiva u nastavi glazbene kulture, s obzirom na vrstu završene srednje škole i godinu studija

Stavovi studenata prema korištenju animalističkih motiva u nastavi glazbene kulture		M	N	F	df	p
Srednja škola	strukovna	4,42	100	2,82	1,217	0,09
	gimnazija	4,54	121			
Godina studija	mlađi	4,33	121	17,32	1,217	0,00
	stariji	4,63	100			
Interakcija srednja škola* godina studija	mlađi, strukovna škola	4,24	66	0,80	1,217	0,37
	mlađi, gimnazija	4,42	55			
	stariji, strukovna škola	4,60	34			
	stariji, gimnazija	4,65	66			

Slika 1. Razlike u stavovima studenata prema korištenju animalističkih motiva u nastavi glazbene kulture s obzirom na godinu studija

Da bi se ispitala razlike u stavovima prema korištenju animalističkih motiva u nastavi likovne i glazbene kulture te stavovima o dobrobitima korištenja animalističkih motiva u nastavi likovne i glazbene kulture za sveukupan razvoj učenika, izračunana su tri t-testa (tablica 3). Nije uočena razlika između stavova studenata prema korištenju animalističkih motiva u nastavi likovne i glazbene kulture s obzirom na posjedovanje kućnog ljubimca. Međutim, studenti koji imaju ili su imali kućnog ljubimca, u odnosu na studente koji nemaju i nisu imali kućnog ljubimca, imaju pozitivnije stavove prema dobrobitima korištenja animalističkih motiva u nastavi likovne i glazbene kulture za sveukupan razvoj učenika. Time je djelomično potvrđena postavljena hipoteza.

Tablica 3. Razlike u stavovima prema korištenju animalističkih motiva u nastavi likovne i glazbene kulture te stavovima o dobrobitima korištenja animalističkih motiva u nastavi likovne i glazbene kulture za sveukupan razvoj učenika s obzirom na posjedovanje kućnog ljubimca

Stavovi prema korištenju animalističkih motiva u nastavi likovne kulture	$M_{\text{bez kućnog ljubica}}$	$M_{\text{s kućnim ljubimcem}}$	t	df	p
	3,86	3,94	-1,26	219	0,21
Stavovi prema korištenju animalističkih motiva u nastavi glazbene kulture	$M_{\text{bez kućnog ljubica}}$	$M_{\text{s kućnim ljubimcem}}$	t	df	p
	4,39	4,49	-1,08	219	0,28
Stavovi o dobrobitima korištenja animalističkih motiva u nastavi likovne i glazbene kulture za sveukupan razvoj učenika	$M_{\text{bez kućnog ljubica}}$	$M_{\text{s kućnim ljubimcem}}$	t	df	p
	4,28	4,50	-2,17	219	0,03

Rezultatima ovoga istraživanja potvrđeno je da studenti imaju pozitivne stavove prema korištenju animalističkih motiva u nastavi likovne i glazbene kulture te pozitivne stavove o dobrobiti korištenja animalističkih motiva u nastavi likovne i glazbene kulture za sveukupan razvoj učenika. Takve spoznaje od iznimne su važnosti za oblikovanje i provedbu suvremenog kurikuluma glazbene i likovne kulture. Ono što glazbenim i likovnim pedagogima također ide u prilog jest činjenica da učenici generalno imaju pozitivne stavove prema navedenim predmetima, što je dobro polazište za obogaćivanje i osuvremenjivanje kurikuluma glazbene i likovne kulture.

Zaključak

Kao i za odrasle osobe životinje su značajne i za djecu stoga je bilo važno istražiti razmišljanja i stavove studenata učiteljskog studija o ovom području s obzirom da studenti budući učitelji utječu na povećavanje senzibiliteta djece prema životinjama i prirodi općenito, a ljudski život neodvojiv je od okoliša u

kojem čovjek obitava, pogotovo danas kada nove tehnologije utječu na gubitak neposrednog kontakta između čovjeka i prirode.

Rezultati ovog istraživanja pokazuju da studenti imaju pozitivne stavove prema korištenju animalističkih motiva u nastavi likovne i glazbene kulture te smatraju da uporaba ovih motiva u nastavi ima utjecaja na sveukupan razvoj učenika čime je potvrđena prva hipoteza. Također je potvrđena i druga hipoteza, odnosno utvrđeno je da ne postoji razlika u studentskim stavovima prema uporabi animalističkih motiva u likovnoj nastavi s obzirom na završeno srednjoškolsko obrazovanje niti godinu studija. Treća hipoteza djelomično je potvrđena jer kod nastave glazbene kulture nije utvrđena razlika između završene srednje škole, no postoji razlika u stavovima s obzirom na godinu studija tako stariji studenti (četvrta i peta godina studija), u odnosu na mlađe studente (prva, druga i treća godina), imaju pozitivnije stavove prema korištenju animalističkih motiva u glazbenoj nastavi.

Posjedovanje kućnog ljubimca nije prediktor pozitivnih stavova studenata prema korištenju animalističkih motiva u nastavi likovne i glazbene kulture, ali je značajan prediktor pozitivnih stavova studenata o dobrobitima korištenja animalističkih motiva u nastavi likovne i glazbene kulture za sveukupan razvoj učenika. Time je četvrta hipoteza djelomično potvrđena.

Zaključujemo da su studenti svjesni dobrobiti animalističkih motiva u nastavi likovne i glazbene kulture i da imaju pozitivne stavove prema takvim motivima jer uz pomoć animalističkih motiva učenici razvijaju ljubav prema životinjama, usvajaju znanja o životinjama, uz pomoć ovakvih motiva razvija se kod učenika empatija, ekološka svijest te uspješno ostvaruje korelacija s nastavom prirode i društva.

U budućim istraživanjima bilo bi korisno utvrditi koliko se ovi motivi doista ostvaruju u nastavi likovne i glazbene kulture u nižim razredima osnovne škole te bi buduća istraživanja trebala obuhvatiti učitelje zaposlene u osnovnim školama.

Marija Brajčić* – Dubravka Kušević** – Snježana Dobrota***

Students' Attitudes on the Application of Animalistic Motifs in the Contemporary Curriculum of Visual Art and Music

Summary

A relatively small number of authors dealt with the problem of using animal motifs in teaching visual art and music. Therefore, the paper examines the attitudes of students on the application of animal studies in the teaching of visual arts and music, the attitudes on the benefit of using animalistic motifs in the teaching of visual art and music for the overall development of students, and the differences in the attitudes of students on the application of animal studies in the teaching of visual art and music concerning type of high school completed, year of study and ownership of a pet. The research was conducted through an online survey, in October 2022, on a sample of 221 participants, students of the first, second, third, fourth, and fifth years of Teacher studies from Split, Osijek, Pula, Rijeka, and Zadar. For research purposes, the authors constructed a special questionnaire. The results confirm that students have positive attitudes towards the use of animalistic motifs in the teaching of visual art and music and positive attitudes about the benefits of using animalistic motifs in the teaching of visual art and music for the overall development of students. No significant interaction effect of completed high school and year of study was determined on students' attitudes towards using animalistic motifs in visual art classes. As for the teaching of music, there is no difference in the attitudes of students towards the use of animalistic motifs concerning the type of secondary school completed, but there is a difference in the attitudes of students concerning the year of study, whereby older students have more positive attitudes towards the use of animalistic motifs in the teaching of music. Finally, no difference was observed between students' attitudes towards animalistic motifs concerning pet ownership in visual art and music classes. Still, there is a difference in the stated attitudes regarding assessing the benefits of using such motifs for the overall development of students.

Key words: animalistic, music, curriculum, students, visual art.

(na engl. prev. Marija Brajčić)

* Marija Brajčić, PhD, Assoc. Prof., University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, Address: Poljička cesta 35, HR-21000 Split, Croatia; E-mail: mbrajcic@ffst.hr.

** Dubravka Kušević, PhD, Assist. Prof., University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, Address: Poljička cesta 35, HR-21000 Split, Croatia; E-mail: kuscevic@ffst.hr.

*** Snježana Dobrota, PhD, Full Prof., University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, Address: Poljička cesta 35, HR-21000 Split, Croatia; E-mail: dobrota@ffst.hr.